

جنگ شناختی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

(مفاهیم، تعاریف و مصادیق)

حمید جعفری^۱

مسعود جعفری نژاد^۲

بشیر اسماعیلی^۳

چکیده:

کنترل رفتار انسان‌ها بدون توجه به افکار و شناخت آنان امکان‌پذیر نیست. دشمنان جمهوری اسلامی ایران نیز پس از شکست در جبهه‌های نظامی و سیاسی، اکنون با پی بردن به اهمیت و تأثیر جنگ شناختی برای شکست دادن جمهوری اسلامی ایران به جنگ شناختی روی آورده‌اند؛ بنابراین لازم است که آحاد جامعه و به‌ویژه مسئولین امر با آشنایی و تسلط بر شیوه‌های جنگ شناختی به مقابله مؤثر با دشمن برخیزند. در این راستا بهترین مرجع برای آشنایی با تعاریف، مفاهیم و مصادیق جنگ شناختی بیانات و فرمایش‌های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است؛ چراکه ایشان به‌عنوان بالاترین مقام سیاسی کشور و فرمانده معظم کل قوا و به‌واسطه اشراف به مسائل کلی جامعه، تدابیر و رهنمودهای بسیار راهگشایی برای مقابله با جنگ شناختی دشمن ارائه نموده‌اند.

این پژوهش از نظر هدف، اکتشافی و از نظر روش تحلیل داده‌ها از نوع نظریه داده‌بنیاد (گراند تئوری) (Grounded Theory) است. این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال است که «مفاهیم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) چیست؟» همچنین هدف پژوهش، تبیین مفاهیم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری استفاده شده است. به این نحو که از طریق سایت مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به آدرس (khamemei.ir) کلیه فرمایش‌های ایشان در رابطه با جنگ شناختی استخراج و سپس بیاناتی که در رابطه با مفهوم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی بود؛ جداسازی شده و در مرحله بعد مضمون هرکدام از این بیانات استخراج و هرچند مضمون تحت عنوان یک مقوله طبقه‌بندی گردید.

برابر نتایج حاصله، تعداد ۱۰ مورد بیانات در رابطه با تعاریف مربوط به جنگ شناختی، تعداد

۱. دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، شهرضا، ایران. h.jafari1387@yahoo.com

۲. دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان - خوراسگان، اصفهان، ایران، (نویسنده مسئول) Pegah420ma@yahoo.com

۳. استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، شهرضا، ایران. bashir_esmaeili@yahoo.com

۱۰ مورد بیانات در مورد مفاهیم جنگ شناختی و تعداد ۲۴ مورد بیانات در مورد مصادیق جنگ شناختی احصا گردید.

واژگان کلیدی: شناخت، جنگ شناختی، مفاهیم، تعاریف، مصادیق

مقدمه

مغز ما حدود دو درصد از وزن و حجم بدن ما را تشکیل می‌دهد؛ اما همین دو درصد حدود یک سوم انرژی ما را مصرف می‌کند؛ یعنی یک سوم تغذیه ما صرف انرژی مصرفی مغز می‌شود. به همین دلیل مغز تمام تلاش خود را می‌کند که تا جای ممکن پردازش کمتری انجام دهد و انرژی کمتری مصرف کند. برای کم کردن این مصرف انرژی تا جای ممکن، انتخاب‌ها و تصمیم‌ها را خودکار می‌کند. سعی می‌کند به جای بررسی و پردازش دقیق و طولانی، سریع‌تر تصمیم بگیرد. برای این تصمیم‌گیری سریع‌تر از اولین اطلاعاتی که به دست می‌آورد استفاده می‌کند. درحالی‌که این اطلاعات ممکن است چندان مفید نباشند و تصمیم‌گیری بر اساس آن‌ها تصمیم درستی نباشد (وفایی، ۱۳۹۸: ۱۴). این نوع از خطاهای شناختی و ده‌ها نوع خطای شناختی دیگر؛ انسان‌ها را در مقابل فریب و جنگ شناختی بسیار آسیب‌پذیر نموده است؛ و توجه به مغز و شناخت انسان‌ها برای ایجاد رفتار مطلوب در آنان به تمام حوزه‌ها از اقتصاد و تجارت و آموزش و سیاست گسترده شده است. یکی از اصلی‌ترین حوزه‌های کاربرد تأثیرگذاری بر شناخت انسان‌ها چیزی است که امروزه به آن جنگ شناختی می‌گویند.

دشمنان انقلاب اسلامی ایران نیز که از بدو پیروزی انقلاب، تمام راه‌های ممکن را برای سرنگونی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران آزموده‌اند؛ امروز پس از شکست در میدان‌های جنگ نظامی، اقتصادی، سیاسی، علمی و ... در خیال خام خود و به تعبیر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) «با خواب آشفته‌ای که دیده‌اند» جنگ شناختی را به عنوان آخرین امید برای مقابله با انقلاب اسلامی ایران دیده و تمام تلاش خود را در این راه به کار گرفته‌اند؛ بنابراین جا دارد که ما نیز در مسیر خنثی نمودن تلاش دشمنان گام برداشته و نقشی هرچند کوچک در استمرار و بالندگی انقلاب ایفا نماییم.

آمریکایی‌ها از [همان] روز اول شروع کردند. یک سندی اخیراً منتشر شده - که برای من آوردند؛ ظاهراً همین چند هفته پیش - از یک مرکز معتبر آمریکایی؛ که اسناد مهمی را مثلاً بعد از گذشت سی و چهار سال منتشر می‌کند. این [مرکز] یک سندی را منتشر کرده که می‌گوید در دسامبر ۱۹۷۹ یعنی حدود ده ماه بعد از پیروزی انقلاب ما - انقلاب در فوریه [سال] ۷۹ مسیحی پیروز شد؛ این در دسامبر است؛ حدود ده ماه تقریباً فاصله است - کارتر یک دستوری می‌دهد به سازمان سیا؛ دستور این است که جمهوری اسلامی ایران را سرنگون کنید. این مال آن روز است؛ یعنی همان اوایل انقلاب، رئیس‌جمهور آمریکا دستور سرنگونی

جمهوری اسلامی ایران را - با خواب آشفته‌ای که لابد دیده - به سازمان سیا صادر می‌کند. آن وقت نکته جالب توجه این است که ذکر می‌کند به چه وسیله ساقط کنید.

اولین نقطه‌ای که ذکر می‌کند تبلیغات است؛ پروپاگاندا. می‌گوید تبلیغ کنید علیه جمهوری اسلامی. به نظر تان این سیاست آشنا نیست؟ تبلیغ علیه جمهوری اسلامی؛ تبلیغ در دنیا، تبلیغ در افکار عمومی، تبلیغ در داخل کشور. این کاری بوده که آن روز این‌ها شروع کردند؛ تبلیغات. البته فقط تبلیغات نبود؛ تحریم هم بود، جاسوسی هم بود، نفوذ هم بود، زمینه‌سازی برای کودتای نظامی هم بود، از این چیزها هم بود، اما اول تبلیغات را اسم می‌آورد، می‌گوید با تبلیغات. این تا امروز ادامه دارد؛ از سال ۷۹ میلادی - که می‌شود سال ۵۸ - تا امروز، ۴۳ سال است که این سیاست آمریکا ادامه دارد؛ سیاست هدف‌گیری سرنگونی جمهوری اسلامی. به چه وسیله؟ به وسیله تحریم، به وسیله نفوذ، به وسیله فشار حداکثری، به وسیله ایجاد اتحادهای ضدایرانی، ایران‌ستیزی، اسلام‌ستیزی، شیعه‌ستیزی؛ به این وسیله‌ها و در رأسش به وسیله تبلیغات. الآن ۴۳ سال است که آمریکایی‌ها این کار را دارند می‌کنند و تا همین امروز این کار دارد انجام می‌گیرد (۱۴۰۱/۱۰/۱۹). بیانات در دیدار مردم قم).

بیان مسئله:

رفتار انسان‌ها از افکار و شناخت آنان سرچشمه می‌گیرد و کنترل رفتار انسان‌ها بدون توجه به افکار و شناخت آنان امکان‌پذیر نخواهد بود. دشمنان جمهوری اسلامی ایران نیز پس از شکست در جبهه‌های نظامی و سیاسی، اکنون با پی‌بردن به اهمیت و تأثیر جنگ شناختی برای شکست دادن جمهوری اسلامی ایران به جنگ شناختی روی آورده‌اند. به نحوی که ردپای جنگ شناختی دشمن را می‌توان در بسیاری از مسائل ایجادشده در کشور مشاهده نمود؛ بنابراین لازم است که آحاد جامعه و به‌ویژه مسئولین امر با آشنایی و تسلط بر شیوه‌های جنگ شناختی به مقابله مؤثر با دشمن برخیزند.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بالاترین مقام سیاسی در کشور و فرمانده معظم کل قوا هستند و به واسطه اشراف به مسائل کلی جامعه، تدابیر و رهنمودهای بسیار راهگشایی برای مقابله با جنگ شناختی دشمن ارائه نموده‌اند که در صورت توجه مسئولین امر به این تدابیر و رهنمودها و اجرایی‌شدن آن قطعاً دشمن در این جبهه نیز با شکست مواجه خواهد شد. لازمه اجرایی‌شدن رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در حوزه جنگ شناختی، در گام نخست؛ آشنایی با منظومه فکری ایشان در این حوزه است؛ بنابراین دغدغه محققان و هدف پژوهش عبارت است از تبیین فرمایش‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در رابطه با مفاهیم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی. همچنین سؤال پژوهش به این شکل مطرح می‌گردد: مفاهیم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) چیست؟

اهمیت و ضرورت تحقیق:

تغییر نگرش در جامعه کشور هدف، اختلال و خطا در دستگاه محاسبات تصمیم‌گیران، اثربخش

نمودن جنگ اطلاعاتی، ایجاد گسست عاطفی - ادراکی بین توده‌ها و نخبگان با حاکمیت و نهایتاً تضعیف و زوال سرمایه اجتماعی برخی کارویژه‌های جنگ شناختی هستند که در نهایت هدف این تهاجم، مشروعیت‌زدایی، اعتبارزدایی، اعتمادزدایی، قداست‌زدایی، ناامیدسازی و ناکارآمدنایی است که در نهایت سبب رویگردانی اجتماعی و از بین رفتن سرمایه اجتماعی می‌شود (گروه پژوهش‌گران و مترجمین مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی معاونت اطلاعات آجا).

با توجه به کارویژه‌ها و اهداف جنگ شناختی، در صورت عدم تبیین اندیشه‌های فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) پیرامون مفاهیم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی، دشمن در این جنگ موفق خواهد شد و در صورت انجام این تحقیق و تبیین فرمایش‌های ایشان در رابطه با مفاهیم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی، قدمی در جهت شکست دشمن در این جنگ برداشته خواهد شد.

پیشینه پژوهشی:

طیبه باباییان و آرزو کرمی تالاندری در مقاله‌ای با عنوان «مبانی جنگ شناختی از منظر قرآن کریم و رهبر انقلاب» ضمن ارائه تعریف و تاکتیک‌های جنگ شناختی، مصادیقی را از قرآن کریم و بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ارائه نموده‌اند. در این مقاله که به روش توصیفی - تحلیلی نگاشته شده است؛ تلاش شده است تا مبانی و راهکارهای این جنگ پیچیده از منظر قرآن بررسی و سپس ردپای آن را در کلام رهبر انقلاب به‌عنوان سکان‌دار علم شیعه و پیش‌قراول مبارزه با استکبار در جهان امروزی، واکاوی و بازخوانی شود. نتیجه آنکه مشخص شد که تبیین وقایع و بصیرت‌افزایی و دشمن‌شناسی شاهراه مقابله با اغوا و اضلال دشمن است.

عبدالله عراقی، محمد بیدگلی، اصغر رجبی ده‌برزویی در مقاله‌ای با عنوان «واکاوی اهداف جنگ شناختی دشمن و راهکارهای تاب‌آوری مقابله با آن با تأکید بر آموزه‌های قرآن» با استفاده از روش اسنادی با اتکا به منابع مکتوب کتابخانه‌ای به واکاوی اهداف جنگ شناختی ازجمله تحریف واقعیت‌ها، ایجاد یأس و ناامیدی، نادیده گرفتن دستاوردها و پیشرفت‌های عظیم انقلاب، خدشه‌دار کردن غیرت دینی و زیر سؤال بردن سنت‌های الهی پرداخته و راهکارهای تاب‌آوری مقابله با آن را شامل افزایش آگاهی و بصیرت، شناخت تکنیک‌های جنگ شناختی، ولایت‌پذیری، جهاد تبیین و ارتقای سواد رسان‌های با تأکید بر آموزه‌های قرآن می‌دانند.

سجاد فرهنگ و سجاد پناهی‌فر پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر آموزش مؤلفه‌های جنگ شناختی بر روی میزان انگیزش شغلی کارکنان نظامی» انجام داده‌اند. این پژوهش با هدف تعیین اثربخشی آموزش مؤلفه‌های جنگ شناختی بر روی میزان انگیزش شغلی کارکنان یکی از یگان‌های نیروهای مسلح انجام گرفت. روش پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی با گروه کنترل و آزمایش بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد

۶۰ نفر به صورت داوطلبانه انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل گمارش گردیدند. سپس آموزش مؤلفه‌های هوش معنوی برای گروه آزمایش به مدت ۹ جلسه در گروه آزمایش اجرا شد و گروه کنترل از هیچ گونه درمانی برخوردار نشد. در این پژوهش از پرسش‌نامه سطوح انگیزش شغلی استفاده گردید و داده‌های به دست آمده به شیوه تحلیل کوواریانس تحلیل شدند. نتایج حاکی از اثربخشی آموزش مؤلفه‌های هوش معنوی بر روی میزان انگیزش شغلی ($f=125/03$ و $p=0.001$ Eta $=0/592$) کارکنان نظامی بود. یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر آن بودند که آموزش مؤلفه‌های جنگ شناختی با تأثیر بر نگرش‌ها و رفتارهای فردی، نگرش کلی نسبت به شغل را شکل داده و رفتارهای فردی را در محل کار ارتقا می‌دهد.

سمیه عمادی در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر مثبت‌نگری بر مقابله با جنگ شناختی در بیانات آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی)» مثبت‌نگری و عوامل قوت و ضعف و آثار آن را در بیانات رهبر انقلاب بررسی نموده است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که امید به داشته‌ها و ظرفیت‌های داخلی اعم از نیروی انسانی، منابع مادی، پیشرفت‌های علمی و اقتصادی، همکاری مردم و مسئولان در جهت رفع فقر و فساد و تبعیض در کنار ایمان و توکل به خدا، انگیزه و عدم اعتماد به رسانه‌های بیگانه سرمنشأ همه پیشرفت‌ها و ایستادگی در برابر عوام‌فریبی رسانه‌های معاند است؛ و برای دستیابی به این نقطه لازم است سندهایی همچون سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند تحول رسانه ملی بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب بازنویسی، راهکارها و برنامه‌های اجرایی برای تحقق آن ارائه شده و توسط نهادهای مربوطه نظارت و عملیاتی شود. با نگرش به پژوهش‌های ذکر شده و سایر پژوهش‌هایی که در حوزه جنگ شناختی و به‌ویژه در حوزه جنگ شناختی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) صورت گرفته؛ مشخص می‌گردد که در پژوهش‌های صورت گرفته متغیرهای مختلفی در رابطه با جنگ شناختی مورد پژوهش قرار گرفته و در این پژوهش‌ها از روش‌های مختلفی نیز استفاده شده است؛ لیکن تاکنون پژوهشی که به تعاریف، مفاهیم و مصادیق جنگ شناختی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) پرداخته باشد؛ صورت نگرفته است و درواقع نوآوری این مقاله نیز همین موضوع است.

مبانی نظری:

- جنگ شناختی: جنگ شناختی به معنای هدف قراردادن قوه شناخت عموم مردم و نخبگان جامعه هدف با تغییر هنجارها، ارزش‌ها، باورها، نگرش‌ها و رفتارها از طریق مدیریت ادراک و برداشت است. این نوع جنگ، شکل تکامل یافته‌تر، پیشرفته‌تر، عمیق‌تر و وسیع‌تر جنگ روانی است که مبتنی بر جامعه شبکه‌ای (با زیرساخت رسانه‌های نوین) بوده و با مدیریت ادراک و برداشت انجام می‌گیرد (گروه پژوهش گران و مترجمین مرکز مطالعات و پژوهش‌های اطلاعاتی معاونت اطلاعات آجا).

- جنگ شناختی، درواقع نبرد بر سر کنترل جریان اطلاعات و خوانش آن از سوی مخاطبان است و نباید آن را صرفاً صورت تکامل یافته جنگ اطلاعات تصور کرد، چراکه جنگ شناختی ماهیتی مطلقاً متفاوت دارد. با توجه به این که «میدان جنگ در قرن ۲۱، مغز انسان است» جورج تاون معتقد است که این گزاره را شاید بتوان مهم ترین وجه تمایز جنگ شناختی از مفاهیم دیگری از جمله جنگ اطلاعاتی، جنگ دانش، جنگ سایبری یا غیر آن دانست (مقدم فر و محسنی آهویی، ۱۳۹۹: ۱۸۷).

- از سوی دیگر جنگ شناختی، خصوصاً از طریق زیرساخت های شبکه ای و دیجیتالی فزاینده امکان پذیر شده است. به عبارتی، جنگ شناختی مبتنی بر ارتباطات شبکه ای و مدیریت ادراکات بشری است. رسانه، مهم ترین ابزار جنگ شناختی است. به کارگیری تکنیک های متنوع و دست کاری در پردازش و انتقال اطلاعات در این جنگ، مخاطب را به سمت اهداف از پیش تعیین شده هدایت می کند. هدف جنگ شناختی نفوذ به ذهن تک تک افراد برای دست کاری های ذهنی، تغییر نگرش، تغییر و تسلط بر مدل تحلیل اطلاعات در افراد، اثرگذاری بر تصمیم گیری و اقدامات افراد، پیش بینی کنش های فرد، مدیریت هیجانات و احساسات و حب و بغض ها با مدل سازی ریاضی فرایندهای ذهنی و استفاده حداکثری از هوش مصنوعی و فناوری های نوین است (سایت خبرگزاری حوزه، مقاله از جنگ شناختی چه می دانیم).

- در این جنگ علاوه بر آنچه فکر می کنیم بلکه چیز اساسی تری که در آن موضوعیت دارد روش تفکر انسان است، بدین معنی که انسان ها خودشان روش تفکر را از طریق مشارکت در جنگ اتخاذ می کنند و در آن دشمن تنها نیاز به ساخت دهی به اطلاعات، تزریق آن، فریب دادن، بهره برداری و ناپدید ماندن دارد. جنگ شناختی نشانگر همگرایی همه عناصری است که از زمان ظهور این اصطلاح در دهه ۱۹۹۰، تحت تأثیر مفهوم جنگ اطلاعات مورد بی توجهی قرار گرفته بود، با این حال سازمان های نظامی و اطلاعاتی که اکنون درگیر این مفهوم بحث برانگیز شده اند، دریافته اند که جنگ شناختی چیزی بزرگ تر یا همان طور که نظریه گشتالت (Gestalt) ابراز می کند، چیزی بیش از مجموع اجزای زیرمجموعه آن است. جنگ شناختی، جنگ اطلاعاتی است که به آن ابعاد دیگری نیز اضافه شده است (مقدم فر و محسنی آهویی، ۱۳۹۹: ۱۸۸).

ابعاد جنگ شناختی: درگذشته دشمن، روی جنگ روانی متمرکز بود و اکنون با گسترده شدن فعالیت مردم در شبکه های اجتماعی و افزایش دسترسی به اطلاعات، بُعد عمیق تری از جنگ به اجرا درآمده است که دارای ویژگی ها و تاکتیک های ذیل است (شورابی، ۱۴۰۱: ۵۸):

۱- در جنگ شناختی (Cognitive warfare) اعتقادات، نگرش ها و رفتار نخبگان و عامه جامعه هدف قرار می گیرد. به عبارت دقیق تر، در جنگ شناختی مدیریت ادراک صورت می گیرد که ترکیبی از طرح ریزی، عملیات امنیتی، پوشش و فریب و عملیات روانی است و به تغییر و دست کاری شناخت

جامعه نسبت به نظام سیاسی منجر می شود.

۲- از بین بردن سرمایه های اجتماعی و معنوی نظام که سال ها با نظام همراه و همدل بوده اند، یکی از ویژگی های این جنگ است؛ برای این منظور دشمن با مستندسازی های پیچیده و حيله های رسانه ای زیرساخت های فکری و مذهبی نظام را زیر سؤال برده و اعتقادات گذشته مخاطبان را با تردید روبه رو می کند.

۳- پیروزی در جنگ شناختی سبب می شود دشمن در کوتاه مدت توانایی اثرگذاری بر رفتارهای جامعه را به دست آورد و رفتارهای آنان را در امور سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و حتی دیپلماتیک به سمت موردنظر خود سوق دهد.

۴- تغییر باورهای نظام یکی از کارویژه های اصلی جنگ ادراکی است که در آن باورهای دینی، باور به کارآمدی نظام و باور به امکان تداوم نظام هدف قرار می گیرد و حتی با روش های پیچیده درصدد برمی آید دوستان نظام سیاسی را نسبت به آینده ناامید و مأیوس کند!

۵- حمله به منبع ادراک به کمک اسلحه اطلاعات اساس جنگ شناختی را تشکیل می دهد و راهکار مقابله با آن نیز دفاع از منبع ادراک با کمک اسلحه اطلاعات است؛ در چنین وضعیتی، سانسور و سکوت نمی تواند به حل مسائل و مشکلات کمک کند؛ بلکه اصل متقاعدسازی و اقناع مخاطبان را باید در دستورکار قرار دهیم. کوتاه سخن این که در جنگ شناختی دشمن از چند سلاح اعتمادزدایی، ناامیدسازی جامعه، ناکارآمد نشان دادن حاکمیت، از بین بردن مشروعیت های جامعه و زیر سؤال بردن اعتبار نظام و حاکمیت در رأس یک کشور استفاده می کند.

به طور ویژه دشمن در جنگ شناختی، سه نقطه آماج اصلی را به شرح زیر مورد هدف قرار می دهد (همان: ۴):

- ۱- ایده اصلی نظام: «اسلام ناب» و «ولایت فقیه» (هسته اصلی و مرکزی گفتمان انقلاب اسلامی).
- ۲- ساختار نظام: مجموعه نهادها، ارکان و دستگاه های برآمده از ایده اصلی که مجموعه حکومت را شکل داده است.

۳- کارکرد نظام: نتایج حاصله از عملکرد اجزای ساختار نظام که درواقع، نشان دهنده خروجی ساختار بوده و کارآمدی یا ناکارآمدی آن را نشان می دهد. درنهایت هدف از این تهاجم، مشروعیت زدایی، اعتبارزدایی، اعتمادزدایی، قداست زدایی، ناامیدسازی و ناکارآمدنمایی است که درنهایت دشمن امیدوار است سبب رویگردانی اجتماعی و از بین رفتن سرمایه اجتماعی نظام شود. این جنگ، جامعه را در مسیر هموارسازی سناریوی دشمن و آسیب رسانی درونزا قرار می دهد.

روش تحقیق:

این پژوهش از نظر هدف، اکتشافی و از نظر روش تحلیل داده ها از نوع نظریه داده بنیاد (گراندد تئوری)

(Grounded Theory) است. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری استفاده شده است به این نحو که از طریق سایت مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به آدرس (khamemei.ir) کلیه فرمایش‌های ایشان در رابطه با جنگ شناختی استخراج و سپس بیاناتی که در رابطه با مفهوم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی بود؛ جداسازی شده و در مرحله بعد مضمون هرکدام از این بیانات استخراج و هرچند مضمون تحت عنوان یک مقوله طبقه‌بندی گردید.

در این پژوهش از روش نظریه داده‌بنیاد (گراندد تئوری) (Grounded Theory) استفاده شده است که شامل مراحل زیر است:

- ۱- گردآوری داده‌ها: استخراج کلیه بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در رابطه با موضوع پژوهش اعم از بیانات، مکتوبات و ...
- ۲- کدگذاری باز (Open Coding): در این مرحله محتوای شناسایی شده کدگذاری می‌شوند و هر جمله و مضمون معنی‌داری به‌عنوان کد در نظر گرفته می‌شود. کدگذاری باز عبارت است از روند خرد کردن، مقایسه کردن، مفهوم‌پردازی و مقوله‌بندی داده‌ها. روش کدگذاری باز، نه‌تنها به کشف مقوله‌ها می‌انجامد بلکه خصوصیات و ابعاد آن‌ها را نیز روشن می‌سازد. کدگذاری باز فرایندی تحلیلی است که با آن مفهوم‌ها شناسایی می‌شوند.
- ۳- کدگذاری محوری (Axial Coding): در این مرحله، مقولات استخراج‌شده در بخش کدگذاری باز به طریق علمی ذیل محورهای شرایط علی، پدیده محوری، زیرساخت، راهبرد و پیامدها قرار می‌گیرند و پیوند بین مقوله‌ها مشخص می‌شود. در این مرحله چند مورد از مقوله‌های مشخص‌شده در مرحله قبلی تحت یک محور دسته‌بندی می‌گردد.
- ۴- کدگذاری انتخابی (Selective Coding): در این مرحله پژوهش‌گر با توجه به مراحل قبلی، به استحکام بیشتر مفاهیم و مؤلفه‌ها می‌پردازد. در این مرحله در یک دسته‌بندی کلی‌تر، داده‌های سازمان‌دهی شده در قالب ابعاد محدودتری دسته‌بندی می‌شوند.

یافته‌های پژوهش:

همان‌طور که در قسمت روش تحقیق نیز توضیح داده شد، ابتدا کلیه فرمایش‌ها و بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در رابطه با موضوع پژوهش از طریق سایت مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به آدرس (khamemei.ir) استخراج و سپس بیاناتی که در رابطه با مفهوم، تعاریف و مصادیق جنگ شناختی بود؛ جداسازی شده و در مرحله بعد مضمون هرکدام از این بیانات استخراج و هرچند مضمون تحت عنوان یک مقوله طبقه‌بندی گردید که نتایج حاصله به شرح زیر است:

تعاریف مربوط به جنگ شناختی:

تعریف جنگ نرم

جنگ نرم یعنی جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ، به وسیله شایعه پراکنی؛ با ابزارهای پیشرفته‌ای که امروز وجود دارد، ابزارهای ارتباطی‌ای که ده سال قبل و پانزده سال قبل و سی سال قبل نبود، امروز گسترش پیدا کرده. جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم. (بیانات در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور ۱۳۸۸/۹/۴)

معنای تهاجم فرهنگی

خطر درونی که دشمن قدیمی امت اسلامی است همان کج فهمی و جهود و تحجر، یا خودباختگی و التقاط، یا نومیدی و ضعف نفس، یا تردید و وسوسه فکری و یا مجموعه‌ای از این‌ها و امثال آن است. ملت رشید و پیشرو ایران به رهبری امام خمینی عظیم راحل، دشمن درونی را شکست داد و بر آن فائق آمد تا توانست در جبهه‌های سیاسی و نظامی پیروز شود و نظام جمهوری اسلامی را در کشور خود مستقر و در مدت بیست سال در راه آن مجاهدت کند. ولی تا دشمن بیرونی در مقابله با اسلام و جمهوری اسلامی فعال است، خطر سر برآوردن آن دشمن درونی نیز همواره هست و مسئولان نظام اسلامی در ایران، این را خطری بالقوه بزرگ و جدی می‌شمارند. آنچه ما آن را تهاجم فرهنگی دشمن می‌نامیم و پیوسته مردم هوشیار خود و بیش از همه جوانان را به مجاهدت در برابر آن فرامی‌خوانیم، همانا کوشش همه‌جانبه دشمنان ما با استفاده از همه ابزارهای تبلیغی و خبری و سیاسی و امنیتی برای برانگیختن همین دشمن درونی است. (پیام به حجاج بیت‌الله الحرام ۱۳۷۷/۱۲/۲۸).

خوب؛ حالا «تهاجم فرهنگی» یعنی چه؟ در این زمینه، خیلی صحبت‌ها شده است؛ بنده عرایضی کردم؛ بعضی از آقایان هم در نمازها و جاهای دیگر فرمودید. اگر من بخواهم اجمالی عرض کنم، این تهاجم فرهنگی به دو صورت یا به دو معنا انجام می‌گیرد؛ یعنی می‌توان تهاجم فرهنگی را به یکی از این دو معنا گرفت. یکی از معانی‌اش این است که بعد از آن که دشمن با ابزارهای نظامی و سیاسی و اقتصادی نتوانست، بعد از آن که دلال‌بازی آمریکا برای این که بتواند دنیا را به قطع رابطه اقتصادی با ایران اسلامی وادار کند، ناجح نشد و بعد از آن که حرص و جوش دشمنان ما برای این که بتوانند کشور را از پیشرفت و سازندگی بازدارند، به جایی نرسید، به ابزارهای فرهنگی، یعنی به تبلیغات، هنر، کتاب، مقاله، رمان، فیلم‌های وارداتی و تولید دیگر کالاهای فرهنگی به وسیله کسانی که در داخل ایران اسلامی زندگی می‌کنند، اما دلشان برای ایران، برای مردم ایران، برای عقاید و مصالح این ملت نمی‌تپد؛ بلکه دلشان برای منافع آمریکا و برای سرچشمه‌های گل‌آلود و متعفن فساد در کشورهای غربی می‌تپد، پناه آوردند. این، یک معنا...؛ اما تعبیر دوم از تهاجم فرهنگی این است که فرهنگ انقلابی حاکم بر ذهنیت جامعه را مورد

هجوم قرار دهد... در تعبیر دوم، تهاجم فرهنگی عبارت است از این که دشمن از طرق مخصوص خود، حمله به امهات عقاید و پایه‌های فرهنگی جامعه را شروع کند تا آن‌ها را در دل‌ها سُست کند. فرض بفرمایید مسئله زهد و پارسایی و حتی اعتقاد به اصل ولایت و از این قبیل را مورد حمله قرار می‌دهد. (بیانات در آغاز به کار دهمین گردهمایی سراسری ائمه جمعه ۱۳۷۳/۶/۲۱).

کسانی که رژیم پهلوی را روی کار آوردند، هیچ کدام از شاخصه‌های ملیت را حاضر نبودند تحمل کنند. البته ملیت ما از اول با اسلام آمیخته بود؛ زبانتان، آدابمان، دانشمان و دانشمندانمان با اسلام آمیخته بودند. در تاریخ می‌بینید که دانشمندان برجسته و نام‌آور و ماندگار ما کسانی هستند که دانش دین را در کنار دانش‌های معمولی زندگی دارا بودند؛ یعنی همه دانش‌ها از مجموعه دین برآمده است. البته این به آن معنا نیست که طلاب مدرسه دینی این خصوصیت را داشتند؛ نه، جامعه، جامعه دینی بود. فرهنگ ما، دانش ما، رفتار ما و سنت‌های ما با دین آمیخته است و بسیاری از آن‌ها از دین سرچشمه گرفته است. وقتی با هویت ملی و شاخصه‌های آن مبارزه می‌کردند، قهراً مبارزه با دین جزویش بود و چون دین و ایمان پشتوانه همه ارزش‌های انسانی است، طبعاً با ایمان هم به شدت مخالفت می‌کردند. این‌ها حاضر نشدند قبول کنند که ما حتی لباس محلی داشته باشیم. ما ایرانی‌ها با چند هزار سال سابقه، لباس بومی نداریم و لباس محلی و بومی‌مان را نمی‌شناسیم، درحالی که خیلی از کشورهای دیگر دنیا دارند. البته لباس بومی، مانع پیشرفت هم نیست؛ اما ما نداریم؛ چون آن‌ها نگذاشتند. این، عمل به همان توصیه‌ای است که می‌گفت ایرانی باید از فرق سر تا نوک پا فرنگی شود! ببینید خود باختگی تا کجا. اینکه من همیشه می‌گویم تهاجم فرهنگی، تهاجم فرهنگی این است. (بیانات در جمع کارکنان سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۲/۱۸).

تعریف تهاجم فرهنگی و تفاوت آن با تبادل فرهنگی

تهاجم فرهنگی غیر از تبادل فرهنگی است؛ غیر از گرفتن برجستگی‌ها و زبده‌گزینی از فرهنگ‌های دیگر است؛ این، چیزی است مباح، بلکه واجب. اسلام به ما دستور می‌دهد، عقل هم به‌طور مستقل از ما می‌خواهد که هر چیز خوب، زیبا و باارزشی را که در هر کجا می‌بینیم، آن را فرابگیریم و از آن استفاده کنیم. این جملات معروف متداول در زبان‌های مردم ما که «اطلبوا العلم و لو بالصین» یا «انظر الی ما قال و لا تنظر الی من قال»؛ نگاه نکن حرف خوب، سخن حکمت‌آمیز، دانش و معرفت را چه کسی دارد می‌گوید، اگر سخن خوب است، آن را فرابگیر، این گرفتن، گرفتن فرهنگی است و اخذ فرهنگی، تبادل فرهنگی و زبده‌گزینی فرهنگی، یک چیز لازم است و این، غیر از تهاجم فرهنگی است. من بارها گفته‌ام که یک وقت هست که یک انسان با میل خود و بر طبق نیاز و اشتها و ضرورت زندگی‌اش یک نوع غذا، یک نوع دارو یا ماده لازمی را انتخاب می‌کند و آن را داخل جسم خودش می‌کند؛ این، گزینش

است که چیز خیلی خوبی است؛ اما یک وقت هست که یک نفر را می خوابانند و ماده ای را که نه برای او لازم است و نه او به آن میل و اشتها می دارد و نه برایش مفید است، به زور در حلقش می ریزند، یا به او تزریق می کنند؛ این، نامطمئن است؛ این، تهاجم فرهنگی است؛ (بیانات در جمع کارکنان سازمان صداوسیما ۱۳۸۳/۰۲/۱۸).

من یک وقت گفتم که فرق تهاجم فرهنگی و تبادل فرهنگی چیست. تهاجم فرهنگی، یک امر منفی است؛ اما تبادل فرهنگی، یک امر مثبت است. یک وقت هست که یک انسان برای اینکه کمبودی را در بدن خودش برطرف کند، می گردد و غذا و داروی مناسب را - آن چیزی که به دردش می خورد - از هر جایی که گیرش آمد، پیدا می کند و با میل خود آن را داخل کالبدش می ریزد. یک وقت هم هست که نه، ما انتخاب نمی کنیم؛ دست و پای ما را می گیرند، یا بی هوشمان می کنند، یا مستمان می کنند و چیزی را که خودشان می خواهند - نه آن چیزی که ما لازم داریم - در بدن ما تزریق می کنند. آیا این ها باهم فرق ندارد؟! من می گویم ملت ایران نباید خودش را تحت بیندازد تا دشمن با مدرن ترین شیوه ها، آنچه را که خودش می خواهد، از تفاله های دست دوم فرهنگش به جسم ملت ایران تزریق کند. یک روز عده ای غرب زده چشم های خود را بستند و گفتند ما باید همه چیز را از غرب بگیریم. آن ها چه چیزی را از غرب گرفتند؟ یکی از خصوصیات خوبی که اروپایی ها دارند، خطریذیری است. منشأ عمده موفقیت های آن ها این بوده است. آیا غرب زده های ما این را گرفتند و به ایران آوردند؟ آیا ایرانی ها ریسک پذیر شدند؟ خصوصیت خوب دیگر آن ها عبارت از پشتکار و از کار نگرین است. آیا آن را به ایران آوردند؟ بزرگ ترین و ماهرترین مکشفان و دانشمندان غربی کسانی اند که سال های متمادی با زندگی های سخت در اتاق خود نشستند و چیزی را کشف کردند. انسان وقتی زندگی آن ها را می خواند، می بیند چگونه زندگی کردند. آیا این روحیه تلاش خستگی ناپذیر فقط برای علم را به ایران آوردند؟ این ها بخش های خوب فرهنگ غربی بود. این ها را که نیاوردند؛ پس چه چیزی را آوردند؟ اختلاط زن و مرد و آزادی عیاشی و پشت میزنشینی و ارزش کردن لذات و شهوات را آوردند! (بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصلا رشت ۱۳۸۰/۰۲/۱۲).

البته این را هم بارها عرض کرده ایم که فرهنگ ها تبادل دارند. وقتی که بحث تهاجم فرهنگی را مطرح و بر آن پافشاری می کنیم، به آن معنا نیست که یک فرهنگ نباید چیزی را از خارج خود، به خود بیفزاید. متأسفانه در ایران اواخر قاجار که به فرهنگ غرب توجه شد و به ویژه در دوران منحوس پهلوی که این توجه شدت گرفت، آنچه واقعاً تبادل، تلقی، تعاطی و تکامل فرهنگی بود، در ارتباط با غرب انجام نگرفت؛ بلکه نوعی تحمیل فرهنگی رخ داد. گاهی انسانی هوشمند و عاقل، به اختیار خود، چیزی را گزینش می کند و می پذیرد و گاهی به عکس، به یک انسان مست و غافل و بی هوش، به زور، چیزی را تزریق و تحمیل

می‌کنند. مسلماً این دو، یکسان نیستند. در کشور ما، تحمیل فرهنگی کردند؛ یعنی آمدند و بدون اینکه گزینش صحیحی در کار باشد، چیزی را در کالبد فرهنگ و ذهنیات این مردم تزریق کردند. (بیانات در دیدار وزیر و مسئولان «وزارت ارشاد» و اعضای «شوراهای فرهنگ عمومی کشور» ۱۳۷۴/۰۴/۱۹).

تفاوت بین تهاجم و تعامل فرهنگی در این است که تعامل فرهنگی مثل این است که شما بر سر بساط میوه یا غذا و سبزی‌فروشی می‌روید و آنچه را که میل‌تان می‌کشد، چشم شما و کام‌تان می‌پسندد و با مزاج‌تان مساعد است، انتخاب می‌کنید و می‌خورید. در عالم فرهنگ هم همین است که آنچه دیدید و پسندیدید و مناسب خود دانستید و در آن ایرادی مشاهده نکردید، از مجموعه و ملت دیگر می‌گیرید؛ هیچ اشکالی هم ندارد. «اطلبوا العلم و لو بالصین»؛ این را هزار و چهارصدسال پیش به ما یاد دادند. در تهاجم فرهنگی به شما نمی‌گویند انتخاب کن؛ بلکه شما را می‌خواهند، دست‌وپایتان را می‌گیرند و ماده‌ای را که نمی‌دانید چیست و نمی‌دانید برای شما مفید است یا نه، با آمپول به شما تزریق می‌کنند. البته دنیای غرب نگذاشت ما حس کنیم که دست‌وپایمان را گرفته‌اند و به ما تزریق می‌کنند؛ صورت قضیه را طوری قرارداد که ما خیال کردیم انتخاب می‌کنیم، درحالی که انتخاب نمی‌کردیم؛ بر ما تحمیل کردند. آن وقت این‌ها همان کسانی هستند که اگر اندک خدشه‌ای به فرهنگ رایج و موردقبولشان وارد شود، جنجال راه می‌اندازند. شما ببینید در فرانسه که آن را مهد آزادی می‌دانند، برای سه چهار دختر روسی‌دار مسلمان چه سروصدایی راه انداخته‌اند! این است که می‌گوییم باید فکر کنیم؛ باید تحلیل کنیم. اندیشه ترجمه‌ای برای یک ملت، سرنوشت بسیار سختی را به وجود می‌آورد. این توصیه همیشگی من به شما جوانان عزیز است. (بیانات در دیدار استادان و دانشجویان قزوین ۱۳۸۲/۰۹/۲۶).

«تهاجم فرهنگی»، با «تبادل فرهنگی» متفاوت است. تبادل فرهنگی لازم است. هیچ ملتی بی‌نیاز نیست از اینکه در همه زمینه‌ها، از جمله در زمینه مسائل فرهنگی آن مجموعه مسائلی که به آن‌ها نام فرهنگ داده می‌شود از ملت‌های دیگر بیاموزد. (بیانات در دیدار وزیر، معاونین و رؤسای مناطق آموزش و پرورش سراسر کشور ۱۳۷۱/۰۵/۲۱).

شاخه‌های تهاجم فرهنگی

این مسئله «تهاجم فرهنگی» که بنده بارها از آن اسم می‌آورم و حقیقتاً و قلباً و روحاً، نسبت به آن حساس هستم، دوشاخه اساسی و مهم دارد که هر دوی‌شان برای شما قابل توجه است. یکی عبارت است از جایگزین کردن فرهنگ بیگانه به جای فرهنگ بومی که این ادامه همان کاری است که در دوران پهلوی به صورت آزاد و نرخ شاه عباسی انجام می‌گرفته و در دوران اسلامی قطع شد. این‌ها فشار می‌آورند که همان کار باید انجام گیرد. این، یک شاخه. شاخه دوم عبارت است از حمله به جمهوری اسلامی، حمله به ارزش‌های جمهوری اسلامی و ارزش‌های ملت ایران، از طرق فرهنگی. با نوشتن، با تهیه فیلم‌ها، یا

نمایشنامه‌ها، یا تنظیم کتاب‌ها یا فصلنامه‌ها. این کار هم، الآن در کشور ما با هدایت بیگانه انجام می‌گیرد. (۰۸/۰۵/۱۳۷۲) بیانات در جمع ادبا، شعرا و هنرمندان استان آذربایجان شرقی.

جدول شماره ۱: کدگذاری انتخابی تعاریف مربوط به جنگ شناختی

ردیف	مفهوم	کد
۱	تعریف جنگ نرم	X1
۲	معنای تهاجم فرهنگی	X2
۳	تعریف تهاجم فرهنگی و تفاوت آن با تبادل فرهنگی	X3
۴	شاخه‌های تهاجم فرهنگی	X4

مفاهیم مربوط به جنگ شناختی:

مفهوم جنگ رسانه‌ای

جنگ رسانه‌ای هم داشته‌اند؛ از اول انقلاب تا امروز، آمریکا جنگ رسانه‌ای با ما داشته؛ یعنی دروغ‌پراکنی، اغواگری، فتنه‌انگیزی، ترویج فساد، تحریک افراد؛ این مال امروز نیست. امروز البته شیوه‌های جدید و اینترنت و فضای مجازی و امثال این‌ها هم آمده است اما آن‌وقتی هم که این‌ها نبود، با تلویزیون، با رادیو، با ماهواره، دائم مشغول بودند؛ یعنی چهل سال است که این چالش بین ما و آمریکا وجود دارد. (۱۲/۰۸/۱۳۹۷) بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان به مناسبت روز ملی مبارزه با استکبار جهانی.

الگو شدن جمهوری اسلامی، علت جنگ نرم استکبار

مبارزه جبهه کفر و استکبار با جمهوری اسلامی برای این است که یک الگو به وجود نیاید. ما بسیاری از مشکلاتی هم که تا امروز داریم، به خاطر همین است؛ [یعنی] کارشکنی‌هایی شده برای اینکه آن الگوی جذاب برای ملت‌ها به وجود نیاید. ما از این کارشکنی‌ها نمی‌توانیم صرف‌نظر کنیم، یا این‌ها را ندیده بگیریم؛ این‌ها وجود داشته، الآن هم وجود دارد؛ بنابراین یکی از زاویه‌های دید ما نسبت به موقعیت کشور، به این قضیه برمی‌گردد که بدانیم جمهوری اسلامی درگیر یک چنین نبرد سیاسی، نبرد فکری، نبرد نرم و جنگ نرم و احیاناً برخوردهای سخت با جبهه وسیع ظلم و کفر و استکبار است. (بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان تشکل‌های دانشجویی ۱۳۹۹/۰۲/۲۸).

علت تشدید جنگ نرم دشمن، قوی شدن ماست.

البته من این را عرض بکنم: چرا امروز جنگ نرم علیه ما این قدر سخت است؟ علت، این است که ما قوی شده‌ایم؛ ما قوی شده‌ایم. امروز جبهه حق از لحاظ زیرساخت‌ها، از لحاظ امکانات قوی شده. امروز چالش دشمن با جبهه حق آسان نیست، کار دشواری است؛ لذا است که به جنگ نرم متوسل می‌شوند و

همه تلاش خودشان را می کنند که ذهنیات را خراب کنند؛ این به خاطر قدرت و قوت ما است. (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۴۰۰/۱۲/۰۹).

دشمن به علت ناتوانی در جنگ سخت به جنگ فرهنگی روی آورده است.

دشمنان ما فهمیده اند و دانسته اند که در جنگ سخت نظامی طرفی نخواهند بست. چند سال قبل از این، یک رئیس جمهور دیگر آمریکا - که آن هم مثل این بداخلاق و بی ربط گو و هجوگو بود - یک چیزهایی گفت علیه ما. بنده در سخنرانی همان چند سال پیش گفتم «آقاجان، دوران بزندرو گذشته؛ بزبند، می خورید.» می دانند این را؛ این را می دانند که اگر وارد درگیری و برخورد سخت و نظامی با ما بشوند، پایشان گیر می افتد. بله، به ما ضربه می زنند، اما خودشان ممکن است چند برابر ضربه بخورند؛ این را فهمیده اند. راهی که پیدا کردند، جنگ اقتصادی و جنگ فرهنگی و مانند این ها است. (بیانات در دیدار کارگران به مناسبت روز کار و کارگر ۱۳۹۷/۰۲/۱۰).

اسلام سرچشمه مقاومت ملت ها است؛ از این رو جنگ روانی بر ضد اسلام آغاز شده است. استکبار می داند که سرچشمه مقاومت ملت ها و دولت های مسلمان، اسلام و تعالیم رهائی بخش آن است. از این رو جنگ روانی گسترده ای را بر ضد اسلام و مسلمانان آغاز کرده است. پس از حادثه ۲۰ شهریور که قرائن بی شماری انگشت اتهام را به سوی شبکه های پنهان و نفوذی صهیونیست دراز می کرد، با شتاب زدگی نام مسلمانان و اسلام را در ستون اتهام گنجانده و شب و روز تکرار کردند. جمعی مسلمان را نیز از آمریکا و افغانستان و نقاطی دیگر اسیر کرده به زندان ها و شکنجه های مخوف سپردند. نه هرگز اتهام این افراد ثابت شد و نه متهمان نام و نشان دار به چنگ آمریکائیان افتادند؛ اما جنگ روانی بر ضد مسلمین و اسلام متوقف نشد و گویا به این زودی ها هم نخواهد شد. (پیام به حجاج بیت الله الحرام ۱۳۸۱/۱۱/۱۸).

تلاش در جبهه جنگ شناختی نوعی مجاهدت است.

یک نکته این است که اصل انتساب هیئت به رزمندگان، یک معنای مهمی دارد. رزمندگان یعنی کسانی که در مواجهه با دشمن مجاهدت کردند؛ مجاهدت هم اعم از مقاتله است؛ مقاتله یعنی جنگ نظامی، مجاهدت، مجموعه ای از انواع مبارزه ها است؛ جنگ نظامی، جنگ فکری، جنگ روحی، جنگ اجتماعی، مجموع این ها اسمش مجاهدت است، مجاهدت شامل همه این ها هم هست. (بیانات در دیدار اعضای ستاد مرکزی هیئت رزمندگان اسلام ۱۳۹۲/۰۸/۲۰).

جهاد تبیین

مطلبی که من بیشتر می خواهم روی آن تکیه بکنم و توجه شما و دیگرانی که این صحبت را می شنوند جلب کنم، «جهاد تبیین» است که من این را مکرر تکرار کرده ام. من می خواهم بگویم آن روز که این حرکت

تاریخی نوزدهم بهمن در برابر امام انجام گرفت، اگر آن عکسی که از این واقعه منتشر شد منتشر نمی شد، یعنی این کار تبیینی اگر انجام نمی گرفت، این حادثه نه این جور ماندگار می شد، نه اثرگذار می شد؛ یک حادثه ای بود مثل حوادث فراوان دیگری که اتفاق می افتد و فراموش می شود. عامل ماندگاری و اثرگذاری این حادثه عبارت بود از همان قاب تصویر هنرمندانه ای که از این منتشر شد؛ تبیین، این است، تبلیغ کردن و نشان دادن، این است. به برکت یک کار محدود و کوچک رسانه ای - آن روز امکانات رسانه ای مثل امروز نبود، خیلی محدود بود - یک حرکت مثل حرکت بیعت نیروی هوایی در روز نوزدهم بهمن می شود تاریخ ساز، می شود ماندگار، می شود اثرگذار، می شود تحول بخش؛ مسئله «روایت درست» این است؛ این مسئله «روایت درست حوادث» که بنده تأکید می کنم، این است که امروز با گسترش رسانه ها - که حالا امروز نسبت به آن روز اگر نگاه کنیم، نمی شود گفت صدها برابر، شاید هزارها برابر آن روز با این فضای مجازی و این ماهواره ها و این چیزهایی که امروز هست و آن روز نبود، قضیه تفاوت کرده - اهمیت مسئله هم به همین اندازه زیاد شده. (بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش ۱۳۸۰/۱۱/۱۹).

اقتدار فرهنگی یعنی تهاجم فرهنگی به شکل صحیحی دفع شود

اقتدار فرهنگی هم همین طور است؛ یعنی از لحاظ فرهنگی، فرهنگ کشور اثرگذار باشد و اثرپذیر نباشد و تهاجم فرهنگی به شکل صحیحی دفع شود. (بیانات در خطبه های نماز جمعه تهران ۱۳۸۰/۰۲/۲۸).

تفکیک بین انتقاد صحیح و جنگ روانی

ماها اگر بخواهیم در این جایگاهی که هستیم، از احتمال خطای خودمان کم کنیم، باید از سخن درشت خیرخواهان نرنجیم؛ یکی از راه های سلامت این است. البته بدخواهانی هم هستند که سخن درشت و نرم و همه نوع سخنی دارند و از شایعه پراکنی و جنگ روانی و دروغ بستن به این و آن واهی های ندارند و انسان ممکن است در دلش از آنها برنجد؛ اما کسی که می داند قصد عناد و دشمنی ندارد و لو با لحن درشتی هم حرف می زند، از او نباید واقعاً برنجید. به سخن نرم و دل نشین چابکوسان هم دل نسپرید. اگر ما این رعایت کنیم، به نظر من خیلی به سود ماست. (بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت ۱۳۸۴/۰۷/۱۷).

علت پوک و بی بروز شدن هنر قبل از انقلاب تهاجم فرهنگی بود.

باید ببینیم عیب عمده کارهای فرهنگی و هنری، در دوران قبل از انقلاب چه بوده است؟ رجال فرهنگی ما - همان هایی که امروز هستند دیروز هم بودند؛ همین مردم و از همین ملت بودند؛ درس خوانده بودند، فرزانه بودند. پس آن عیب اساسی که ما در دوران پهلوی و دوران قاجار بخصوص اواخر قاجار دچار آن شدیم و این طور خشک و پوک و بی بروز شدیم، چه بود؟ این عیب اساسی را واقعاً باید پیدا کرد. به نظر می آید دلیلش همین است که ما مکرر به زبان می آوریم؛ یعنی مسئله تهاجم فرهنگی. ما شبیخون زده شدیم؛

یعنی از غفلت ما و غفلت سردمداران و فرمانروایان این کشور استفاده شد و عده‌ای با یک فرهنگ تازه و با نیروی جدیدی که بر اثر رنسانس، دنیا را به جوش آورده بودند و خودشان در آن جوش و خروش بودند، بر سر ما ریختند و ما خواب بودیم. (بیانات در دیدار اعضای «گروه ادبیات مقاومت» حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۷۲/۰۷/۱۲).

جدول شماره ۲: کدگذاری انتخابی مفاهیم مربوط به جنگ شناختی

ردیف	مفهوم	کد
۱	مفهوم جنگ رسانه‌ای	Y1
۲	الگو شدن جمهوری اسلامی، علت جنگ نرم استکبار	Y2
۳	علت تشدید جنگ نرم دشمن، قوی شدن ماست	Y3
۴	دشمن به علت ناتوانی در جنگ سخت به جنگ فرهنگی روی آورده است	Y4
۵	اسلام سرچشمه مقاومت ملت‌ها است. از این رو جنگ روانی بر ضد اسلام آغاز شده است	Y5
۶	تلاش در جبهه جنگ شناختی نوعی مجاهدت است	Y6
۷	جهاد تبیین	Y7
۸	اقتدار فرهنگی یعنی تهاجم فرهنگی به شکل صحیحی دفع شود	Y8
۹	تفکیک بین انتقاد صحیح و جنگ روانی	Y9
۱۰	علت پوک و بی‌بروز شدن هنر قبل از انقلاب تهاجم فرهنگی بود	Y10

مصادیق جنگ شناختی

فتنه ۸۸ از مصادیق جنگ نرم دشمن

چالش عظیمی بود: دشمن از آن طرف حمایت کند، کمک سیاسی بکند، اسم بیاورد - دشمن از فتنه‌گران اسم بیاورد - ملت ایران از این طرف با استحکام کامل در صحنه باشد. همان‌طور که ملت ایران در جنگ تحمیلی هشت سال از خود ابتکار نشان داد، شجاعت نشان داد، فداکاری نشان داد، در همه صحنه‌ها حاضر شد، در این جنگ نرم هم هشت ماه ملت ایران حقیقتاً از خود مهارت نشان داد. انسان وقتی به مسائل نگاه می‌کند و می‌خواهد از یک افق بالاتری مسائل را بررسی کند، متحیر می‌ماند: این چه دست قدرت الهی است که این جور دل‌های ما را، جان‌های ما را به سمت اهداف خودش حرکت می‌دهد؟ کار خداست. خدا با شماست. این خداست که شما را هدایت می‌کند. این خداست که دل‌های من و شما را متوجه به راه درست می‌کند. (بیانات در دیدار هزاران نفر از مردم استان گیلان ۱۳۸۹/۱۰/۰۸).

نفوذ، تغییر محاسبه‌های مسئولین و تغییر باورها در مردم، جنگ نرم از نوعی دیگر است.

آنچه در مرحله سوّم دارد انجام می‌گیرد - که مال امروز هم نیست، چند سال است که شروع شده، سال‌ها

است که شروع شده منتها روزبه روز توسعه پیدا کرده - جنگ نرم از نوع دیگر است؛ این است که خیلی خطرناک است، این آن چیزی است که بنده مکرر در مکرر تذکر می دهم به مسئولان مختلف و به جهات مختلف؛ و آن عبارت است از نفوذ در مراکز تصمیم سازی و تصمیم گیری؛ آن عبارت است از نفوذ برای تغییر باورهای مردم؛ آن عبارت است از نفوذ برای تغییر محاسبات. ما که مسئول هستیم و نشسته ایم اینجا، یک محاسبه ای داریم برای کارهای خودمان، یک محاسبه ای می کنیم؛ این محاسبه نتیجه اش این می شود که این جور موضع بگیریم؛ اگر محاسبه ما را توانستند تغییر بدهند، موضع گیری ما تغییر پیدا خواهد کرد. یکی از کارهای اساسی آن ها این است: تغییر محاسبه ها در مسئولین؛ تغییر باورها در مردم؛ تغییر در مراکز تصمیم سازی و تصمیم گیری، مجموعه هایی که تصمیم سازی می کنند و تصمیم گیری می کنند. (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۵/۰۳/۰۶).

دامن زدن به اختلافات از مصادیق جنگ روانی دشمن

یک بخش از جنگ روانی دشمن، دامن زدن به اختلافات است. در داخل کشور ما اختلافات قومی، اختلافات مذهبی - شیعه و سنی - اختلافات جناحی، اختلافات صنفی و رقابت های صنفی را ترویج و تبلیغ می کنند. در داخل، مزدوران و ایادی ای هم دارند که مقاصد آن ها را در اینجا به شکل های گوناگون عمل می کنند. این ها شایعه پراکنی می کنند. (بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۶/۰۱/۰۱).

غافل کردن ملت ها از استعداد خود یک بخش مهم از جنگ نرم استعمارگران است.

کشور ما از لحاظ استعداد ذهنی از متوسط جهان بالاتر است؛ این ادعا نیست، این چیز ثابت شده و مسلمی است؛ یعنی ملت ما بالقوه نخبه است. یک بخش مهم جنگ نرم استعمارگران، هم امروز و هم همیشه - امروز هم هست، در گذشته هم بیشتر بوده - عبارت است از اینکه ملت ما را یا هر ملتی را که دارای استعدادی است، از استعداد خودش غافل کنند، او را بی اعتنا کنند به آن استعداد یا حتی به وضعی برسانند که خود او منکر این استعداد بشود؛ این قدر بگویند نمی توانی، نمی توانی، نمی توانی که باورش بشود نمی توانم و خودش بگوید نمی توانم؛ این یکی از کارهایی بوده که رایج بوده. از اولی که استعمار وارد کشورها شد، یکی از کارها همین بوده (بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعدادهای برتر علمی کشور ۱۴۰۰/۰۸/۲۶).

حساسیت زدایی از اصول انقلاب بخشی از جنگ نرم دشمن

اصول انقلاب در درجه اول، مثل حاکمیت دین. اصلاً جمهوری اسلامی، انقلاب اسلامی برای حاکمیت دین خدا تشکیل شد؛ اصلاً برای این است که جامعه با شکل و هندسه دینی زندگی کند و تنظیم بشود. حکومت با هندسه دینی تنظیم بشود و حرکت کند و پیش برود و اقدام کند؛ این جزو بینات انقلاب

بود. مردم جان دادند، خون خودشان را تقدیم کردند، نثار کردند برای اینکه این اتفاق بیفتد؛ این جزو اصول انقلاب است؛ این را تضعیف می کنند. یا مثلاً عدم تسلیم در برابر دشمن مستکبر؛ این جزو اصول انقلاب است. تسلیم نباید شد؛ زورگویی دشمن را نباید تحمل کرد؛ اینکه ما با دشمن من باب مثال یک وقتی مذاکره کنیم، صحبت کنیم، تعامل کنیم، این یک حرف دیگر است. انقلاب به ما می گوید که در مقابل زورگویی و حرف زور دشمن، نباید تسلیم شد؛ تا حالا هم به توفیق الهی تسلیم نشده ایم، بعدازاین هم همین خواهد بود؛ این جزو اصول است. این را تضعیف می کنند، [میگویند] مثلاً «آقا چرا، چه مانعی دارد، چه اشکالی دارد؟» یعنی کمزنگ کردن یک چنین اصول برجسته ای. یا استقلال کشور، یا مبارزه با فساد، مبارزه با بی عدالتی و امثال این ها؛ این ها اصول انقلاب است. این ها بخشی از یک جنگ نرم وسیع و متنوع دشمن است که این را دنبال می کنند. بایستی به این توجه داشت و در مقابل این حساسیت زدایی باید ایستاد. اهل فکر، اهل قلم، اهل بیان، اهل فعالیت های گوناگون اجتماعی، اهل فعالیت در فضای مجازی، آن کسانی که می توانند و دستشان باز است، در این زمینه مسئولیت دارند و نگذارند که دشمنان به تدریج این حساسیت و حمیت مردمی را کمزنگ کنند. (بیانات در ارتباط تصویری با مردم قم ۱۳۰۰/۱۰/۱۹).

بحث شیعه و سنی از مصادیق جنگ روانی دشمن

در مورد نفوذ شیعه و ترویج تشیع از سوی ایران و هلال شیعی و از این حرف ها، شایعه پراکنی می کنند. یکی از شعبه های جنگ روانی این ها این است: اولاً بین ملت ایران اختلاف بیندازند، ثانیاً بین ملت ایران و ملت های دیگر مسلمان اختلاف بیندازند. (بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۶/۰۱/۰۱).

دشمن در قضیه فناوری هسته ای هم از جنگ روانی استفاده کرد.

حالا امروز قضیه فناوری هسته ای مطرح است و تبلیغات دشمن و جنگ روانی شبکه های تبلیغاتی صهیونیستی در دنیا شایعه می پراکنند که: ایران دارد بمب اتم درست می کند، ایران حاضر نیست با کشورهای اروپایی و غیراروپایی مذاکره کند؛ خوب، این ها حرف هایی است که می زنند، کاری است که می توانند بکنند و می کنند و دشمنی ای است که می توانند به خرج دهند و به خرج می دهند؛ اما حقیقت قضیه غیر از این هاست؛ ما هم می دانیم، آن ها هم می دانند. حقیقت قضیه این است که با پیشرفت ملت ایران مخالفند؛ چون این پیشرفت جلوی منافع نامشروع آن ها را برای همیشه در این کشور خواهد گرفت؛ لذا مخالفند. (بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار عمومی بسیجیان ۱۳۸۵/۰۱/۰۶).

نسبت دادن خشونت به ج.ا.ا، جنگ روانی دشمن

اما یک فاز تبلیغاتی هم وجود دارد که یک جنگ روانی علیه انقلاب راه انداخته است. اولین بار چه

کسانی اسم خشونت را به عنوان یک نقطه منفی برای کشور ما در دنیا مطرح کردند؟ همان کسانی که دستشان تا مرفق در خون بی گناهان فرو رفته است یعنی آمریکایی ها همان کسانی که تا به حال هرکسی را می خواستند، در دنیا غیرقانونی ترور می کردند؛ اما حالا می خواهند آن را قانونی کنند! این ها هستند که از خشونت دم می زنند و خشونت را تقبیح می کنند. (بیانات و پرسش و پاسخ در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر ۱۳۷۹/۱۲/۰۹).

اتهام ندادن آزادی بخشی از تهاجم فرهنگی

من می خواهم از شما سؤال کنم: اگر مدیر مدرسه ای، نسبت به فاسد شدن پانصد یا شش صد یا هزار نوجوانی که به دست او سپرده اند، حساس بود و گوش کسی را که وسیله دشمن قرار گرفته و داخل آن مدرسه هروئین آورده، پیچاند، ما باید به این مدیر مدرسه چه بگوییم؟ بگوییم: «آقا، شما برخلاف آزادی عمل کردی؟ این چه روشی است؟ شما ضد آزادی هستی؟!» این حرف درست است؟ این درست است که به مدیر یک مدرسه که می گوید «هزار تا جوان را دست من سپرده اند؛ من نمی خواهم فردا این ها را هروئینی تحویل مادران و پدرشان بدهم» بگوییم: «نخیر! شما باید اجازه بدهی خودشان انتخاب کنند! هرکس نخواست، خودش نکشد! تو برو در مضرات هروئین حرف بزن!» این، یک بخشی از تهاجم فرهنگی است. نظام اسلامی را متهم می کنند که «این مرام، نظامی است و آزادی نمی دهد». چطور ما آزادی نمی دهیم؟! شما در کدام کشور، این همه مجله و روزنامه و مطبوعات سراغ دارید؟ این ها همه اش مال دولت است؟ روزنامه های رسمی کشور، علناً و صریحاً، سیاست های دولت را زیر سؤال می برند و از آن انتقاد می کنند. دولت هم با کمال بزرگواری گوش می کند و جواب می دهد. (بیانات در دیدار وزیر، معاونین و رؤسای مناطق آموزش و پرورش سراسر کشور ۱۳۷۱/۰۵/۲۱).

حقوق بشر از مصادیق جنگ روانی دشمن

در خود امریکا وضع حقوق بشر اسفبار است و ناامنی وجود دارد. در یک سال - سال ۲۰۰۳ - سیزده میلیون بازداشت شهروندان آمریکایی را خودشان گزارش کردند! مجوز شکنجه می دهند، مجوز شنود تلفن می دهند. بعد از حادثه بیست شهریور چند سال قبل، این ها چند میلیون نفر را بازجویی کردند. یک چنین فضای ناامن در داخل امریکا؛ در خارج هم که زندان های ابوغریب و شکنجه ها و زندان گوانتانامو و زندان های مخفی ای که در اروپا و در نقاط دیگر دارند. آن ها باید جواب بدهند. آن ها متهمند، آن ها نقض حقوق بشر می کنند؛ آن وقت می شوند مدعی حقوق بشر و ملت ایران را یا هر جا را که میلشان بکشد، می خواهند به محاسبه بکشند که شما نقض حقوق بشر کرده اید! تروریسم را آن ها دارند ترویج می کنند. این کارها جنگ روانی است که آن ها دارند انجام می دهند. (بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۶/۰۱/۰۱).

انکار جنگ نرم خود بخشی از جنگ نرم است.

جنگ نرم همه‌جانبه دشمن، امروز قابل‌انکار نیست. باین‌حال، برخی آن را انکار می‌کنند و این خود نیز بخشی از جنگ نرم است. (یادداشت رهبر انقلاب پس از دیدار با جمعی از برنامه‌سازان صداوسیما ۱۳۹۷/۰۸/۲۵).

اصل تهاجم فرهنگی، سرگرم کردن جوانان به شهوات است.

عده‌ای خیال کرده‌اند که وقتی ما به تهاجم فرهنگی غرب حمله می‌کنیم، فقط مسئله‌مان این است که یک نفر در خیابان حجابش را درست رعایت نکرده است. مردم به حمد الله حجابشان را رعایت می‌کنند؛ الا افرادی قلیل. مسئله این‌ها نیست. این، فرعی است. اصل قضیه آن است که داخل خانه‌هاست و از مجامع جوانان سرچشمه می‌گیرد و دشمنان آنجا کار می‌کنند. آنکه آشکار نیست، آنکه پنهان است، خطر آنجاست. جوانان ما شهوات را دور انداختند، راحتی و لذت را دور انداختند؛ رفتند در میدان مبارزه و توانستند دشمن را به زانو درآورند. حال دشمن از جوانان ما انتقامش را می‌گیرد. انتقامش چیست؟ انتقام دشمن این است که جوانان ما را به لذات و شهوات سرگرم کند. پول خرج می‌کنند، عکس مبتذل چاپ می‌کنند و تجانی بین جوانان منتشر می‌کنند. ویدئو درست می‌کنند و فیلم‌های مهیج شهوت را تجانی به این‌و آن می‌دهند که نگاه کنند؛ البته، یک عده از این طریق، پول هم به دست می‌آورند؛ اما آن‌هایی که سرمایه‌گذاری می‌کنند، برای پول، سرمایه‌گذاری نمی‌کنند. می‌توانند آن‌ها را در کشورهای دیگر، آزادانه پخش کنند و پول به دست آورند. اینجا می‌خواهند نسل جوان را ضایع و نابود کنند. (بیانات در دیدار کارگران و فرهنگیان کشور، به مناسبت «روز کارگر» و «روز معلم» ۱۳۷۲/۰۲/۱۵).

ابتدال یکی از بخش‌های تهاجم فرهنگی

به نظر من، یکی از بخش‌های اساسی تهاجم فرهنگی، کشاندن نسل جوان جامعه به ابتدال و فساد اخلاقی است که در مقوله فساد فرهنگی می‌گنجد. (بیانات در دیدار اعضای «شورای عالی انقلاب فرهنگی» ۱۳۷۱/۰۹/۱۹).

شایعه رویگردانی جوانان از دین از مصادیق جنگ روانی

این توهماتی که بعضی شایع می‌کنند که جوان‌ها از دین برگشته‌اند، همه را جنگ روانی بدانید که واقع قضیه هم همین است. این‌طور نیست؛ جوان‌های ما دل را به‌طرف دین دارند و تشنه حقایق دینند و دل‌هاشان تشنه است. هر جوان سالم‌الفطره و سالم‌الطبیعه‌ای این‌طور است؛ مخصوص اینجا هم نیست. اینجا به حمد الله زمینه هم آماده است؛ تشنه‌اند و مشتاق؛ باید کام جان آن‌ها را سیراب و با حقایق دینی شیرین کرد؛ این نتیجه‌اش را خواهد بخشید و فردای جامعه ما از این موهبت‌ها بهره‌مند خواهد شد. (بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان در آستانه ماه محرم ۱۳۸۴/۱۱/۰۵).

شایعه رویگردانی جوانان از دین از مصادیق جنگ روانی

یک مثال دیگر برای بدبین کردن ما به خود [این است که] رسانه‌های جورواجور بدخواه، اصرارشان این است که ثابت کنند ملت ایران از اعتقادات دینی روگردان شده، از احساسات انقلابی روگردان شده. اصرار دارند؛ این را بارها و بارها آن‌ها می‌گویند، یک دنباله‌هایی هم اینجا دارند که این‌ها هم می‌گویند؛ در فضای مجازی می‌گویند، در روزنامه می‌گویند، در حرف‌های گوناگون می‌گویند که «مردم از دین روگردان شده‌اند». خب، تکرار می‌کنند، یک نفری که دچار غفلت باشد و فکر نکند، قبول می‌کند، باور می‌کند؛ اما شب قدر شد، ناگهان شما می‌بینید جلسات امسال از پارسال پُرشورتر است؛ تضرع و گریه و ابتهال (۱۵) و حضور جوان‌ها و اشک جوان‌ها در این جلسات از پارسال بیشتر است؛ [راه‌پیمایی] روز قدس می‌شود، جمعیت از پارسال فشرده‌تر است؛ [راه‌پیمایی] بیست و دوم بهم می‌شود، جمعیت دو برابر پارسال است؛ یعنی خلاف آنچه او می‌گوید وجود دارد، اما او وسوسه خودش را می‌کند. من گفتم «من شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ * الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ * مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ»، (۱۶) «ناس» همین‌ها هستند که دائم در حال وسوسه‌اند. (بیانات در دیدار رضائی دانشجویان ۱۴۰۲/۰۱/۲۹).

مصادیق جنگ شناختی دشمن: اشاعه بی‌بندوباری و اباحی‌گری، ترویج عرفان‌های کاذب، ترویج بهائیت،

ترویج شبکه کلیساهای خانگی

این مسئله از ماجرای سلمان رشدی آغاز شد تا فیلم‌های ضد اسلام هالیوودی تا کاریکاتورها تا قرآن‌سوزی تا حوادث گوناگونی که علیه اسلام در این گوشه و آن گوشه اتفاق افتاد، برای اینکه ایمان مردم را به اسلام و مقدسات اسلامی کم کنند. در داخل کشور، از طرق مختلف، پایه‌های ایمان مردم، بخصوص نسل جوان را متزلزل کنند؛ از اشاعه بی‌بندوباری و اباحی‌گری تا ترویج عرفان‌های کاذب - جنس بدلی عرفان حقیقی - تا ترویج بهائیت تا ترویج شبکه کلیساهای خانگی؛ این‌ها کارهایی است که امروز با مطالعه و تدبیر و پیش‌بینی دشمنان اسلام دارد انجام می‌گیرد؛ هدفش هم این است که دین را در جامعه ضعیف کند. (بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۱۳۸۹/۰۷/۲۷).

اهانت به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم از مصادیق تهاجم فرهنگی

شما در همین اواخر ملاحظه کردید که وقتی استکبار جهانی به برکت انقلاب اسلامی، با رشد معنوی اسلام مواجه شد و در جبهه نظامی و سیاسی نتوانستند انقلاب و جمهوری اسلامی را - که امروز مظهر و نمودار اسلام عملی است - بکنند و شکست بدهند و خواستند به تهاجم فرهنگی دست بزنند، مزدور خودشان را وادار کردند تا به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم اهانت بکند و شیطان‌صفتی، به دستور شیاطین زر و زور عالم، آن کتاب شیطانی را بنویسد که البته با پاسخ و عکس‌العمل قاطع مسلمین عالم و در مقدم آنان، امام بزرگوار و رهبر عظیم‌الشأن و فقید ما مواجه شدند که به هدر بودن خون آن شیطان‌صفت و

اعدام او حکم کردند. (سخنرانی در دیدار با میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، روحانیون و مسئولان و ائمه جمعه و برادران اهل تسنن و تشیع استان‌های کردستان و کرمانشاه و جمعی از اқشار مختلف مردم قزوین، مبارکه، سرخه و خواف ۱۳۶۸/۰۷/۲۴).

اهانت به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم از مصادیق تهاجم فرهنگی

شما می‌بینید که در توطئه و تهاجم فرهنگی به اسلام، یکی از قسمت‌هایی که مورد توطئه خباثت‌آمیز دشمن قرار می‌گیرد، همین وجود مقدس و بزرگوار است که در آن کتاب شیطان‌ی مورد تهاجم قرار گرفت و نشان داد که توطئه دشمن در مجموعه عقاید و عواطف ملت مسلمان، به کجاها ناظر است. (سخنرانی در دیدار با قاریان چهل کشور جهان و جمعی از روشن‌ضمیران، در سالروز بعثت رسول اکرم (ص) ۱۳۶۸/۱۲/۰۴).

سبک زندگی غربی یک بخش از تهاجم فرهنگی است.

در همه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها هم، چیزهایی «باید» و چیزهایی «نباید» است. هر ملتی برحسب نیاز خود، چیزی را انتخاب می‌کند. کسی حق ندارد به یک ملت دیگر بگوید: آقا! شما چرا با فلان چیز موافقید یا با فلان چیز مخالفید؟ بحث علمی جداست؛ بحث اعتقادی جداست؛ اما آنجا که ملتی با یک ملت دیگر حرف می‌زند، این غلط است که بگویند: آقا! شما چرا - فرضاً - در حالت غذا خوردن، مثل ما عمل نمی‌کنید؟ خوب؛ هر ملتی، عادت و فرهنگی خاص و باید و نبایندی دارد که معمولاً بر طبق نیازها شکل می‌گیرد. امروز در دنیا، متأسفانه این عادت زشت وجود دارد که سرمداران و قدرتمندان نظامی و مالی دنیا - یعنی همین قدرت‌های استکباری عالم - همه ملت‌های دنیا را مورد اهانت قرار می‌دهند که «شما چرا مثل ما زندگی و رفتار نمی‌کنید؟!». مسئله تهاجم فرهنگی که بنده بارها بر آن تکیه کرده‌ام، یک بخش عمده‌اش مربوط به همین قضیه است. (بیانات در دیدار اқشار مختلف مردم در «صحن امام خمینی» حرم حضرت علی بن موسی الرضا (ع) ۱۳۷۴/۰۱/۰۳).

القاء فرار سرمایه از کشور از مصادیق جنگ شناختی

یک مثال دیگر؛ مثلاً فرض کنید چهار نفر سرمایه‌دار یا کارآفرین کشور را ترک کردند، پولشان را برداشته‌اند و رفته‌اند یک کشور دیگر. می‌گویند «آقا ببین! به چه امید شما می‌خواهی اینجا فعالیت اقتصادی بکنی؟ دارند می‌روند!» خب بله، چهار نفر رفته‌اند، چهل نفر مانده‌اند و دارند فعالیت می‌کنند. هزاران شرکت دانش‌بنیان دارد به وجود می‌آید، جوان‌ها دارند به کار جذب می‌شوند؛ واقعیت‌های جامعه این‌ها است اما دشمن سعی خودش را می‌کند برای اینکه همه را ناامید بکند. خب این طراح دشمن است. پس توجه بشود که امروز طراح دشمن، بدبین کردن ما به خودمان است. [می‌خواهند] به خودمان بدبینان کنند؛ به دولتمان بدبین بشویم، به محیط دانشجویی مان بدبین بشویم، به مردمان بدبین بشویم؛ نه، کشور دارد

حرکت می کند، حرکت خوبی هم می کند. (بیانات در دیدار رمضانی دانشجویان ۱۴۰۲/۰۱/۲۹).

دروغ، تهمت، شایعه، ایجاد اختلاف و منحرف کردن از مصادیق جنگ روانی

امام مثل کوه ایستاد، ملت هم پشت سر امام مثل کوه استواری ایستادند؛ جبهه دشمن هم - یک دشمن نبود، یک جبهه بودند - هرچه توانستند، تلاش کردند؛ هر کاری از دستشان برمی آمد، کردند؛ از جنگ های خیابانی تا جنگ های قومی تا کودتای نظامی تا تحمیل جنگ هشت ساله تا تحریم اقتصادی تا به راه انداختن ماشین عظیم جنگ روانی در طول سی و دو سال. سی و دو سال است که علیه ملت ایران و علیه انقلاب و علیه امام جنگ روانی وجود دارد: دروغ گفتند، تهمت زدند، شایعه پخش کردند، سعی کردند ایجاد اختلاف کنند، سعی کردند راه ها را در داخل منحرف کنند. (خطبه های نماز جمعه تهران در سالروز شهادت حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام ۱۳۸۹/۱۱/۱۵).

ناامید کردن نخبه ها و بی آینده نشان دادن نخبه ها بخشی از جنگ نرم دشمن

یک نکته هم اینکه به نخبگان ما افق روشن نشان داده بشود. بعضی ها نخبه را مأیوس می کنند، افق را تاریک نشان می دهند؛ این خلاف واقع است؛ افق روشن است، باید نشان داد، باید آن ها را دلگرم کرد. هم استاد، هم مدیران آموزش عالی، هم فعالانی که در رسانه ها کار می کنند - چه رسانه ملی، چه مطبوعات - چه صاحبان صنایع و شرکت های دانش بنیان که حالا اینجا هم بعضی از دوستان گفتند، فضا را فضای شوق انگیزی برای نخبه ها قرار بدهند. امروز ناامید کردن نخبه ها و بی آینده نشان دادن نخبه ها به نظر من بخشی از جنگ نرم دشمن است. سعی دشمن همین است که نخبگان کشور را بی آینده نشان بدهد. حالا این را عرض می کنم که نقطه ضعف وجود دارد در کشور، نه اینکه نقطه ضعف ها را انکار کنیم؛ نقطه ضعف کم هم نیست، زیاد است، اما نقاط قوت را در کنار نقاط ضعف باید دید. دشمن سعی می کند در مورد نقاط ضعف ما اغراق گویی کند، نقاط قوت ما را بپوشاند؛ نباید بگذاریم، ما نباید به دشمن در این زمینه کمک کنیم. (بیانات در دیدار نخبگان و استعداد های برتر تحصیلی ۱۴۰۱/۰۷/۲۷).

شایعه پراکنی و تهمت زنی از مصادیق جنگ روانی دشمن

هرکس فکرها و نظرات آمریکایی ها را در روزنامه ها و تریبون ها بیان کند، به نفع آمریکا کار کرده است. یکی از کارهای آن ها شایعه پراکنی و تهمت زنی است. عیناً همان کاری که در زمان امیرالمؤمنین می کردند؛ هرروز یک شایعه، یک تهمت و یک جنگ روانی. هرکس فضای تهمت زنی در داخل کشور و جنگ روانی علیه نظام را تقویت و تشدید کند، مزدور امریکاست و برای امریکا کار کرده است؛ چه از امریکا پول بگیرد، چه نوکر بی مزد و مواجب امریکا باشد. (بیانات در خطبه های نماز جمعه تهران ۱۳۸۲/۰۸/۲۳)

فروپاشی شوروی با یک جنگ شناختی انجام شد

وقتی می گویم طرح آمریکایی فروپاشی شوروی، لازم است سه نکته را در کنار این کلمه آمریکایی عرض

کنیم: نکته اول ... نکته دوم ... نکته سوم این است که این طرح آمریکایی یا غربی به هر تعبیری که می‌گوییم یک طرح نظامی نبود. در درجه اول یک طرح رسانه‌ای بود که عمدتاً به وسیله تابلو، پلاکارد، روزنامه، فیلم و غیره اجرا شد. اگر کسی محاسبه کند، می‌بیند که حدود پنجاه، شصت درصد آن مربوط به تأثیر رسانه‌ها و ابزارهای فرهنگی بود. عزیزان من! مسئله تهاجم فرهنگی را که من هفت، هشت سال پیش مطرح کردم جدی بگیرید. شبیخون فرهنگی، شوخی نیست. بعد از عامل رسانه‌ای و تبلیغی، در درجه دوم، عامل سیاسی و اقتصادی بود. عامل نظامی هیچ نبود. (بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۹/۰۴/۱۹).

جدول شماره ۳: کدگذاری انتخابی مصادیق مربوط به جنگ شناختی

ردیف	مفهوم	کد
۱	فتنه ۸۸ از مصادیق جنگ نرم دشمن	Z1
۲	نفوذ، تغییر محاسبه‌های مسئولین و تغییر باورها در مردم، جنگ نرم از نوعی دیگر است	Z2
۳	دام‌زدن به اختلافات از مصادیق جنگ روانی دشمن	Z3
۴	غافل کردن ملت‌ها از استعداد خود یک بخش مهم از جنگ نرم استعمارگران است	Z4
۵	حساسیت‌زدایی از اصول انقلاب بخشی از جنگ نرم دشمن	Z5
۶	بحث شیعه و سنی از مصادیق جنگ روانی دشمن	Z6
۷	دشمن در قضیه فناوری هسته‌ای هم از جنگ روانی استفاده کرد	Z7
۸	نسبت‌دادن خشونت به ج.ا.ا، جنگ روانی دشمن	Z8
۹	اتهام ندادن آزادی بخشی از تهاجم فرهنگی	Z9
۱۰	حقوق بشر از مصادیق جنگ روانی دشمن	Z10
۱۱	انکار جنگ نرم خود بخشی از جنگ نرم است	Z11
۱۲	اصل تهاجم فرهنگی، سرگرم کردن جوانان به شهوات است	Z12
۱۳	ابتذال یکی از بخش‌های تهاجم فرهنگی	Z13
۱۴	شایعه رویگردانی جوانان از دین از مصادیق جنگ روانی	Z14
۱۵	شایعه رویگردانی جوانان از دین از مصادیق جنگ روانی	Z15
۱۶	اشاعه بی‌بندوباری و اباحی‌گری، ترویج عرفان‌های کاذب، ترویج بهائیت، ترویج شبکه کلیساهای خانگی	Z16
۱۷	اهانت به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم از مصادیق تهاجم فرهنگی	Z17
۱۸	اهانت به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم از مصادیق تهاجم فرهنگی	Z18
۱۹	سبک زندگی غربی یک بخش از تهاجم فرهنگی است	Z19

۲۰	القائه فرار سرمایه از کشور از مصادیق جنگ شناختی	Z20
۲۱	دروغ، تهمت، شایعه، ایجاد اختلاف و منحرف کردن از مصادیق جنگ روانی	Z21
۲۲	ناامید کردن نخبه‌ها و بی‌آینده نشان دادن نخبه‌ها بخشی از جنگ نرم دشمن	Z22
۲۳	شایعه‌پراکنی و تهمت‌زنی از مصادیق جنگ روانی دشمن	Z23
۲۴	فروپاشی شوروی با یک جنگ شناختی انجام شد	Z24

نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

کلیه بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در حوزه تعاریف، مفاهیم و مصادیق مربوط به جنگ شناختی جمع‌بندی گردید که ۴۴ مورد است. از این تعداد ۱۰ مورد مربوط به تعاریف جنگ شناختی است، ۱۰ مورد مربوط به مفاهیم جنگ شناختی و ۲۴ مورد هم مربوط به مصادیق جنگ شناختی است که به شرح زیر است و در نمودار ۱ نیز نشان داده شده است.

تعاریف مربوط به جنگ شناختی (۱۰ مورد):

تعریف جنگ نرم (۱ مورد)

معنای تهاجم فرهنگی (۳ مورد)

تعریف تهاجم فرهنگی و تفاوت آن با تبادل فرهنگی (۵ مورد)

شاخه‌های تهاجم فرهنگی (۱ مورد)

مفاهیم مربوط به جنگ شناختی (۱۰ مورد):

مفهوم جنگ رسانه‌ای (۱ مورد)

الگو شدن جمهوری اسلامی، علت جنگ نرم استکبار (۱ مورد)

علت تشدید جنگ نرم دشمن، قوی شدن ماست (۱ مورد)

دشمن به علت ناتوانی در جنگ سخت به جنگ فرهنگی روی آورده است (۱ مورد)

اسلام سرچشمه مقاومت ملت‌ها است. از این رو جنگ روانی بر ضد اسلام آغاز شده است (۱ مورد)

تلاش در جبهه جنگ شناختی نوعی مجاهدت است (۱ مورد)

جهاد تبیین (۱ مورد)

اقتدار فرهنگی یعنی تهاجم فرهنگی به شکل صحیحی دفع شود (۱ مورد)

تفکیک بین انتقاد صحیح و جنگ روانی (۱ مورد)

علت پوک و بی‌بروز شدن هنر قبل از انقلاب تهاجم فرهنگی بود (۱ مورد)

مصادیق جنگ شناختی (۲۴ مورد)

فتنه ۸۸ از مصادیق جنگ نرم دشمن (۱ مورد)

- نفوذ، تغییر محاسبه‌های مسئولین و تغییر باورها در مردم، جنگ نرم از نوعی دیگر است (۱ مورد)
- دامن‌زدن به اختلافات از مصادیق جنگ روانی دشمن (۱ مورد)
- غافل کردن ملت‌ها از استعداد خود یک بخش مهم از جنگ نرم استعمارگران است (۱ مورد)
- حساسیت‌زدایی از اصول انقلاب بخشی از جنگ نرم دشمن (۱ مورد)
- بحث شیعه و سنی از مصادیق جنگ روانی دشمن (۱ مورد)
- دشمن در قضیه فناوری هسته‌ای هم از جنگ روانی استفاده کرد (۱ مورد)
- نسبت دادن خشونت به ج.ا.ا، جنگ روانی دشمن (۱ مورد)
- اتهام ندادن آزادی بخشی از تهاجم فرهنگی (۱ مورد)
- حقوق بشر از مصادیق جنگ روانی دشمن (۱ مورد)
- انکار جنگ نرم خود بخشی از جنگ نرم است (۱ مورد)
- اصل تهاجم فرهنگی، سرگرم کردن جوانان به شهوات است (۱ مورد)
- ابتدال یکی از بخش‌های تهاجم فرهنگی (۱ مورد)
- شایعه‌رویگردانی جوانان از دین از مصادیق جنگ روانی (۱ مورد)
- شایعه‌رویگردانی جوانان از دین از مصادیق جنگ روانی (۱ مورد)
- اشاعه بی‌بندوباری و اباحی‌گری، ترویج عرفان‌های کاذب، ترویج بهائیت، ترویج شبکه‌کلیساهای خانگی (۱ مورد)
- اهانت به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم از مصادیق تهاجم فرهنگی (۱ مورد)
- اهانت به شخصیت رسول اکرم و نبی معظم از مصادیق تهاجم فرهنگی (۱ مورد)
- سبک زندگی غربی یک بخش از تهاجم فرهنگی است (۱ مورد)
- القاء فرار سرمایه از کشور از مصادیق جنگ شناختی (۱ مورد)
- دروغ، قهمت، شایعه، ایجاد اختلاف و منحرف کردن از مصادیق جنگ روانی (۱ مورد)
- ناامید کردن نخبه‌ها و بی‌آینده نشان دادن نخبه‌ها بخشی از جنگ نرم دشمن (۱ مورد)
- شایعه‌پراکنی و قهمت‌زنی از مصادیق جنگ روانی دشمن (۱ مورد)
- فروپاشی شوروی با یک جنگ شناختی انجام شد (۱ مورد)

نمودار ۱: تعاریف، مفاهیم و مصادیق مربوط به جنگ شناختی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

پیشنهادها:

- ۱- در راستای آگاهی و آشنایی آحاد جامعه با تعاریف، مفاهیم و مصادیق جنگ شناختی، نتایج پژوهش در قالب کتابچه منتشر گردد.
- ۲- برای پیشگیری از تکرار برخی تجربیات عدم موفقیت در جنگ شناختی، دستاوردهای پژوهش به صورت مکتوب در اختیار مسئولان قرار گیرد.
- ۳- می توان نتایج پژوهش را به عنوان بخشی از منابع آزمون های استخدامی در سازمان های دولتی (مثل آموزش و پرورش و ...) قرارداد.
- ۴- می توان نتایج پژوهش را به عنوان بخشی از منابع آزمون های ارتقا و یا سنجش علمی کارکنان سازمان ها قرارداد.
- ۵- نتایج پژوهش در قالب بنر و تابلو در اماکن مختلف نصب گردد.

منابع

- فرمایش‌ها و بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مستخرجه از نرم‌افزار حدیث ولایت و سایت farsi.khamenei.ir
- گاهنامه نمای راهبردی نگاه ۲، شماره ۳ با موضوع جنگ شناختی، معاونت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران
- باباییان، طیبه و کرمی تالاندستی، آرزو (۱۴۰۲) مبانی جنگ شناختی از منظر قرآن کریم و رهبر انقلاب، نشریه قرآنی کوثر، بهار ۱۴۰۲، شماره ۷۴ صفحات ۱۱۹ تا ۱۴۴
- عراقی، عبدالله، بیدگلی، محمد و رجبی ده‌برزویی، اصغر (۱۴۰۱) واکاوی اهداف جنگ شناختی دشمن و راهکارهای تاب‌آوری مقابله با آن با تأکید بر آموزه‌های قرآن، فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، دوره ۸، شماره ۴۱، شماره پیاپی (۳۲) زمستان ۱۴۰۱ صفحه ۱۴۳ تا ۱۶۲
- عمادی، سمیه (۱۴۰۱) تأثیر مثبت‌نگری بر مقابله با جنگ شناختی در بیانات آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی)، نشریه نظریه‌پردازی، پاییز ۱۴۰۱، سال اول، شماره ۲ از صفحه ۱۹ تا ۴۵
- فرهنگ، سجاد و پناهی‌فر، سجاد (۱۴۰۱) بررسی تأثیر آموزش مؤلفه‌های جنگ شناختی بر روی میزان انگیزش شغلی کارکنان نظامی، نشریه مطالعات مدیریتی دریامحور، پاییز ۱۴۰۱، شماره ۳
- شورابی، داوود (۱۴۰۱) سازکارهای مصون‌سازی کارکنان آجا در برابر تهدیدات جنگ شناختی و ادراکی فضای مجازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته پدافند غیرعامل گرایش مدیریت رسانه، تهران دانشکده علوم و فنون فارابی.
- مقدم‌فر، محمدرضا و محسنی آهویی، ابراهیم (۱۳۹۹) جنگ شناختی؛ علم پیروزی در نبرد ذهن‌ها، تهران: انتشارات تسنیم
- وفایی، سید محمد (۱۳۹۸) چگونه فریب می‌خوریم، انتشارات راه نمان موفقیت، تهران
- سایت خبرگزاری حوزه